חוץ מִן הָעֶרְלָה וּמִן הַכִּלְאַיִם, שהן מהמצוות התלויות בארץ, ונוהגות בין בארץ ובין בחוץ לארץ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף הֶחָדָשׁ נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ, ואף על פי שהוא מן המצוות התלויות בארץ.

גמרא

הגמרא מבררת את פירוש דברי המשנה. מַאי 'תְּלוּיָה' וּמַאי 'שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה' – איזו מצוה נחשבת 'תלויה בארץ' ואיזו נחשבת 'אינה תלויה בארץ'. אִילֵימָא – אם נאמר שתְּלוּיָה בארץ היא כל מצוה דְּכְתִיב בָּהּ 'בִּיאָה' – שהתורה תלתה אותה בביאת עם ישראל לארץ, וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה היא כל מצוה דְּלָא כְּתִיב בָּהּ 'בִּיאָה', וכוונת המשנה לומר שמצוה שנאמר בה 'ביאה' נוהגת רק בארץ, וַהֲרֵי תְּפִילִּין וּפֶטֶר חֲמוֹר דְּכְתִיב בְּהוּ בִּיאָה (שמות יג ב־ט), וְאַף על פי כן נוֹהֲגִין בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ. אלא אֲמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר – פירוש המשנה הוא כך, כָּל מִצְוָה שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף – שקיומה מוטל על גוף האדם כגון שבת ותפילין ודומיהן, ואינה תלויה בארץ, נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ. ומצוה שהיא חוֹבַת קַרְקַע – שקיומה מוטל על הקרקע או על גידוליה כתרומות ומעשרות ודומיהן, והיא תלויה בארץ אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ.

מבררת הגמרא: מְנָא הָנֵי מִילֵּי. דְּתָנוּ רַבָּנָן בברייתא המפרשת את הפסוק (דברים יב א), 'אֵלֶּה הַחֻקִּים' אֵלּוּ הַמִּדְרָשׁוֹת – דינים שלא נאמרו בפירוש בתורה, אלא נדרשו באחת מהדרשות שהתורה נדרשת בהם. 'וְהַמִּשְׁפָּטִים' אֵלּוּ הם הַדִּינִים המפורשים בתורה. 'אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן' זוֹ הַמִּשְׁנָה – לימוד התורה. 'לַעֲשׂוֹת' זוֹ מַעֲשֶׂה – קיום המצוות. 'בָּאָרֶץ', יָכוֹל – הייתי סבור לומר מכאן שכָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן לֹא יְהוּ נוֹהֲגִים אֶלָּא בָּאָרֶץ, תַּלְמוּד לוֹמַר בהמשך הפסוק 'כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה', כלומר, בכל מקום שאתם חיים תקיימו את המצוות. אִי כָּל הַיָּמִים – מאחר ונאמר 'כל הימים' וגו', יָכוֹל – הייתי סבור לומר שכל המצוות יְהוּ נוֹהֲגִים בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בָּאָרֶץ' דווקא. מבארת הגמרא, אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב בפסוק 'כל הימים' שהמצוות נוהגות בכל מקום וּמִיעֵט בתיבת 'בארץ' שאינן נוהגות אלא בארץ, ולא התבאר על איזה מצוות מדובר, מעתה צָא וּלְמַד מִמָּה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָן – מהמצוה האמורה בסמיכות לפסוק הזה, והיא מצות איבוד עבודת כוכבים 'אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם וְגוֹ', ומסמיכותה משמע שמצוה זו נוהגת בכל מקום. מעתה יש ללמוד ממנה לכל המצוות, ונאמר מָה [כשם שעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מְיוּחֶדֶת שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף, וְנוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, אַף כָּל מצוה שֶׁהִיא חוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ. אבל מצוה שהיא חובת הקרקע ולא חובת הגוף, אינה נוהגת אלא בארץ בלבד.

הגמרא מבררת את שיטת רבי אליעזר במשנה. שנינו, חוּץ מִן הָעֶרְלָה וְהַכִּלְאַיִם, ורבי אליעזר אומר אף החדש. אִיבָּעְיָא לְהוּ – הסתפקו תלמידי הישיבה, האם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְקוּלָּא פְּלִיג – נחלק על ת"ק ומקל לומר שאיסור חדש אינו נוהג אלא בארץ כשאר מצוות התלויות בארץ, אוֹ לְחוּמְרָא פְּלִיג – או שנחלק עליו ומחמיר לומר שאף איסור חדש בערלה וכלאים הוא, ונוהג בכל מקום אף על פי שהוא מהמצוות התלויות בארץ. ומבארת הגמרא כיצד מתפרשת המשנה לפי שני צדדי הספק. האם לְחוּמְרָא פְּלִיג,

וְהָכִי קָאָמַר הָנָא קַמָּא, חוּץ מִן הָעֶרְלָה וּמִן הַכִּלְאַיִם דְּהִלְכְתָא נְמִירֵי לָהּ – הלכה למשה מסיני היא שהן נוהגות בכל מקום, וְאַף עַל גַּב דְּאִיבָּא לְמֵימַר – שיש לומר בהן שמכיון וחוֹבַת קַרְקַע הִיא אין להן לנהוג אלא בארץ ישראל בלבד. אֲבָל חָדָשׁ שלא נאמרה הלכה לגביו, בָּאָרֶץ אִין – נוהגת המצוה, אבל בְּחוּץ לָאָרֶץ לֹא. וּמַאי טַעְמָא שאינו נוהג בחוץ לארץ, הרי נאמר בו (ויקרא כג יד) 'בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם' ומלשון זו משמע לכאורה שהמצוה נוהגת בכל מקום, מכיון ש'מוֹשָׁב' שאמרה התורה לְאַחַר יְרוּשָּׁה וִישִׁיבָה מַשְׁמַע – כוונתה לומר שאף בארץ ישראל לא נאסרו עד לאחר שכבשו את הארץ וחילקוה והתיישבו בה. וְאָתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמֵימַר שאַף חָדָשׁ נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, ומַאי טַעְמָא, משום ש'מוֹשָׁב' שאמרה התורה [בחדש ובכל מקום] משמעו בְּכָל מָקוֹם שֶׁאָתֶּם יוֹשְׁבִים, בין בארץ ובין בחוץ לארץ. כעת מפרשת הגמרא את המשנה באופן שרבי אליעזר נחלק להקל, אוֹ דִלְמָא לְקוּלָּא פְּלִיג רבי אליעזר, וְהָכִי קָאָמַר הָנָא קַמָּא, חוּץ מִן הָעֶרְלָה וְהַכִּלְאַיִם משום דְּהִלְכְתָא נְמִירֵי לָהּ שנוהגות בכל מקום, וְכָל שֶׁכֵּן חָדָשׁ שנוהג בכל מקום, משום דְּ'מוֹשָׁב' שנאמר בתורה בְּכָל מָקוֹם שֶׁאָתֶּם יוֹשְׁבִים מַשְׁמַע. וְאָתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר להקל ולְמֵימַר שאיסור חָדָשׁ אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ, משום דְּ'מוֹשָׁב' שאמרה התורה לְאַחַר יְרוּשָּׁה וִישִׁיבָה מַשְׁמַע. וּמַאי אַף – מאחר ורבי אליעזר אינו מוסיף להחמיר על דברי ת"ק מדוע אמר 'אף החדש', אַסַּפְיֵיקָא – על הדין המוזכר במשנה בתחילה, שכל מצוה התלויה בארץ נוהגת בארץ. ואמר רבי אליעזר, שאף החדש בכל המצוות התלויות בארץ ואינו נוהג אלא בארץ בלבד.

הגמרא פושטת את הספק מדברי אביי. תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר אַבָּיֵי, מַאן תַּנָּא דְּפָלִיג עָלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – מיהו התנא שחולק על רבי אליעזר במשנתנו, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא. דְּתַנְיָא בברייתא לענין נסכים, לְלַמֶּדְךָ – ממה שנאמר בפרשת נסכים 'מושב', ושם הכוונה שאין המצוה נוהגת אלא לאחר ירושה וישיבה, אנו למדים שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁב אֵינוֹ נוהג אֶלָּא לְאַחַר יְרוּשָּׁה וִישִׁיבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, כיצד אפשר לומר כן, הֲרֵי מצות שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת, וְנוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ. אלא, סובר רבי עקיבא, כל מקום שנאמר 'מושב' פירושו בכל מקום שאתם יושבים. אָמַר לֵיהּ רבי ישמעאל לרבי עקיבא, שַׁבָּת בְּקַל וָחוֹמֶר אָתְיָא – הסיבה שמצות שבת נוהגת בכל מקום לפי שהיא נלמדת בקל וחומר משאר מצוות. שכן מָה מִּצְוֹת קַלּוֹת נוֹהֲגוֹת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, שַׁבָּת שהיא חֲמִירָא לֹא כָּל שֶׁכֵּן שנוהגת בכל מקום. עד כאן דברי הברייתא שהביא אביי, כעת מוכיחה הגמרא מדבריו מהי דעת רבי אליעזר. מִדְּאָמַר אַבָּיֵי מַאן תַּנָּא דְּפָלִיג עָלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוא שסובר 'מושב' לאחר ירושה וישיבה משמע, ולדבריו איסור חדש שנאמר בו 'מושב' אינו נוהג אלא בארץ בלבד, שְׁמַע מִינָּהּ שרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחוּמְרָא פְּלִיג, וסובר שחדש נוהג בכל מקום, ו'מושב' פירושו בכל מקום שאתם יושבים. שְׁמַע מִינָּהּ.

הגמרא מקשה על דברי רבי ישמעאל: מִכְּדֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אַהֵיכָּא קָאֵי – מהיכן למד לומר שבכל מקום שנאמר 'מושב' משמע לאחר ירושה וישיבה, אַנְפָקִים – מנסכים למד זאת, אם כן הלא בְּנָסָכִים

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל לקראת חג הפסח, ה'תשכ"ה

שבת וחג הפסח כשר ושמח ועונג וחירות אמיתי ובפרט שהשנה שלימה ותמימה.

מנחם שניאורסאהן

בִּיאָה וּמוֹשָׁב כְּתִיב בָּהּ – נאמר בהם גם (במדבר טו ב) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם' וגם 'מושב', אם כן מנין שאף היכן שנאמר 'מושב' לבד הכוונה היא לאחר ירושה וישיבה. מתרצת הגמרא: הָכִי קָאָמַר הברייתא, לְלַמֵּד – מנסכים אנו למדים שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בִּיאָה וּמוֹשָׁב אֵינוֹ נוהג אֶלָּא לְאַחַר יְרוּשָּׁה וְיִשְׁיבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְשְׁמָעֵאל. ואף באיסור חדש נאמר ביאה ומושב, לפיכך אינו נוהג אלא לאחר ירושה וישיבה. מקשה הגמרא: אִי הָכִי שדברי רבי ישמעאל נאמרו רק במקום שנאמר ביאה ומושב, מהו שאמרה הברייתא 'אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לרבי ישמעאל חַיֵּי שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹשָׁבוֹת' וְאָמַר לֵיהּ – ורבי ישמעאל השיבו 'שַׁבָּת קֹדֶשׁ הִוא לַה' בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם', לָמָּה לִי – מדוע נאמר, הרי שבת חובת הגוף היא, ופשוט שהיא נוהגת בכל מקום. מתרצת הגמרא, אִיצְטְרִיךְ – צריך להיאמר 'מושבתיכם' בשבת, כי אם לא היה נאמר כן סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא – הייתי סבור לומר הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּמוֹעֲדוֹת כְּתִיבָא – הצווי על שמירת שבת נאמר ביחד עם הצווי על שאר המועדים, לפיכך תִּיבְעֵי – תצטרך השבת קִידּוּשׁ על ידי בית דין כְּי מוֹעֲדוֹת – כשם שהמועדים חלים על ידי קידוש בית דין. קָא מַשְׁמַע לָן – לפיכך נאמר 'מושבתיכם' בשבת, לומר שהשבת מקודשת מאליה. הגמרא מקשה ממקום נוסף, מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא נַבֵּי איסור אכילת חֵלֶב וְדָם, שנאמר בהם (ויקרא ג יז) 'חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לא תֹאכֵלוּ', לָמָּה לִי – מדוע נאמר, הן חובת הגוף הם וודאי שנוהגים בכל מקום. מתרצת הגמרא, אִיצְטְרִיךְ, משום שלולא נאמר סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּקָרְבָּנוֹת כְּתִיבִי – מאחר ואיסור אכילת חלב ודם נאמר בתוך פרשת הקרבנות, לפיכך בִּזְמַן דְּאִיכָּא קָרְבָּן – שבית המקדש קיים וקרבים קרבנות, נִיתְּסַר חֵלֶב וְדָם – נאסרו חלב ודם באכילה, אבל בִּזְמַן דְּלֵיכָּא קָרְבָּן – כשבית המקדש חרב ולא קרבים קרבנות לֹא נאסרו באכילה. קָא מַשְׁמַע לָן – לפיכך נאמר בהם 'מושב' לומר שאיסורם נוהג בכל זמן. הגמרא מקשה ממקום נוסף, מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא נַבֵּי מַצָּה וּמָרוֹר, שנאמר (שמות יב כ) 'בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת', לָמָּה לִי – מדוע נאמר, הלוא חובת הגוף הם וודאי שנוהגות בכל מקום. משיבה הגמרא, אִיצְטְרִיךְ, משום שלולא נאמר סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וּכְתִיב בקרבן פסח (במדבר ט יא) 'עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ' לפיכך בִּזְמַן דְּאִיכָּא פֶּסַח – שבית המקדש קיים והקריבו קרבן פסח, אֵין – כן, אף מצה ומרור נוהגות, אבל בִּזְמַן דְּלֵיכָּא פֶּסַח – כשבית המקדש חרב וחדלו להקריב קרבן פסח, לֹא נוהג מצה ומרור. קָא מַשְׁמַע לָן – לפיכך נאמר בהם 'מושב', לומר שחיובם נוהג בכל זמן.

בדרך כלל כאשר נאמר באיזה מצוה 'ביאה', מורה הדבר שאינה נוהגת אלא לאחר שנכנסו לארץ, לפיכך מקשה הגמרא 'בִּיאָה' דִּכְתַב רַחֲמָנָא נַבֵּי תְּפִילִּין וּפֶטֶר חֲמוֹר לָמָּה לִי, הלא מצוות אלו נוהגות בכל מקום. מתרצת הגמרא, הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ – הטעם שנאמר בהם 'ביאה' נצרך לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בברייתא, שכוונת התורה לומר עֲשֵׂה מִצְוָה זוֹ [תפילין ופטר חמור] במדבר, שֶׁבְּשֶׁבִילָהּ [בשכר קיומה] תזכה וּתִיכָּנֵס לָאָרֶץ ישראל.

הגמרא חוזרת לדון במחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא, אם 'מושב' שנאמר בתורה הכוונה 'כל מקום שאתם יושבים' או 'לאחר ירושה וישיבה'. שואלת הגמרא, בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר [רבי עקיבא] שבכל מקום שנאמר 'מוֹשָׁב' כָּל מָקוֹם שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים בַּמַּשְׁמַע, ולדבריו איסור חדש שנאמר בו 'מושב' נוהג איסורו בכל מקום, הֲיינוּ דִּכְתִיב – מובן מה שנאמר (יהושע ה יא) 'וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח' – בבניסתן לארץ אכלו בני ישראל מהתבואה החדשה שגדלה שם למחרת יום טוב הראשון של פסח [ט"ז בניסן], משמע שרק מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח אָכוּל מהתבואה החדשה, ואילו מֵעִיקָּרָא [־לפני כן] לֹא אָכוּל ממנה, אַלְמָא – בודאי הסיבה לכך היא משום סובר שאין זה קל וחומר, כי אִי כָּתַב הָכִי [במלך בלבד] הָוֶה אָמִינָא – הייתי אומר שהדין בביכורים מִידֵי דַּהֲוָה אַחֲלָה – כמו הדין בחלה, שנאמר בה 'ביאה' בלבד (במדבר טו יח־יט) וחיובה חל מיד בכניסתם לארץ, קָא מַשְׁמַע לָן שאף ביכורים נוהגים רק לאחר ירושה וישיבה.

הגמרא חוזרת לדון בכלל שקבעה המשנה שחובת הגוף נוהג בכל מקום וחובת קרקע בארץ בלבד. שואלת הגמרא: וְהַשְׁתָּא דְּאָמַרְתְּ – לאחר שביארת בכוונת דברי המשנה שחוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּחוּץ לָאָרֶץ, מעתה יש להקשות 'מוֹשָׁב' דִּכְתַב רַחֲמָנָא נַבֵּי שַׁבָּת שנאמר (ויקרא כג ג) 'שַׁבָּת הִוא לַה' בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם', לָמָּה לִי – מדוע נאמר, הרי שבת חובת הגוף היא, ופשוט שהיא נוהגת בכל מקום. מתרצת הגמרא, אִיצְטְרִיךְ – צריך להיאמר 'מושבתיכם' בשבת, כי אם לא היה נאמר כן סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא – הייתי סבור לומר הוֹאִיל וּבְעַנְיָנָא דְּמוֹעֲדוֹת כְּתִיבָא – הצווי על שמירת שבת נאמר ביחד עם הצווי על שאר המועדים, לפיכך תִּיבְעֵי – תצטרך השבת קִידּוּשׁ על ידי בית דין כְּי מוֹעֲדוֹת – כשם שהמועדים חלים על ידי קידוש בית דין. קָא מַשְׁמַע לָן – לפיכך נאמר 'מושבתיכם' בשבת, לומר שהשבת מקודשת מאליה. הגמרא מקשה ממקום נוסף, מוֹשָׁב דִּכְתַב רַחֲמָנָא נַבֵּי איסור אכילת חֵלֶב וְדָם, שנאמר בהם (ויקרא ג יז) 'חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לא תֹאכֵלוּ', לָמָּה לִי – מדוע נאמר, הן חובת הגוף הם וודאי שנוהגים בכל מקום. מתרצת הגמרא, אִיצְטְרִיךְ, משום שלולא נאמר סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וּכְתִיב בקרבן פסח (במדבר ט יא) 'עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ' לפיכך בִּזְמַן דְּאִיכָּא פֶּסַח – שבית המקדש קיים והקריבו קרבן פסח, אֵין – כן, אף מצה ומרור נוהגות, אבל בִּזְמַן דְּלֵיכָּא פֶּסַח – כשבית המקדש חרב וחדלו להקריב קרבן פסח, לֹא נוהג מצה ומרור. קָא מַשְׁמַע לָן – לפיכך נאמר בהם 'מושב', לומר שחיובם נוהג בכל זמן.

הגמרא מביאה שיטה אחרת בדעת רבי ישמעאל: אָמַר אַבַּיֵי, הַאי תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שסובר שרק מצוה שנאמר בה 'ביאה' ו'מושב' נוהגת לאחר ירושה וישיבה, מַפִּיק מֵאִידָךְ תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – מוציא מדבריו [חולק עליו] של תנא אחר מבית מדרשו של רבי ישמעאל. דְּתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הוֹאִיל וְנֶאֱמְרוּ בִּיאוֹת [לארץ] בכמה מצוות בַּתּוֹרָה סָתָם, וּפָרַט [־פירש] לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן [במלך] שהיא נוהגת לְאַחַר יְרוּשָּׁה וְיִשְׁיבָה, אתה למד ממנו שאַף כָּל מצוה שנאמר בה 'ביאה' נוהגת לְאַחַר יְרוּשָּׁה וְיִשְׁיבָה. וְאִידָךְ – תנא דבי רבי ישמעאל הראשון, הסיבה שאינו לומד אף הוא ממלך, מִשּׁוּם דַּהֲוָה מֶלֶךְ וּבִיכּוּרִים שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד – שני מקראות הבאים ללמד ענין דומה, שבשניהם נאמר 'ביאה' והתורה מפרשת שהם נוהגים לאחר ירושה וישיבה, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. וְאִידָךְ – תנא דבי רבי ישמעאל השני שלומד ממלך, סובר צְרִיכֵי – צריך להיאמר בשניהם שהם נוהגים לאחר ירושה וישיבה, ואין ללמוד אחד מהשני. דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא בְּמֶלֶךְ וְלֹא כָּתַב בִּביכּוּרִים, הָוֶה אָמִינָא שִׁבּיכּוּרִים דְּקָא מִיתְּחֲנֵי – שבעל השדה נתנה מאכילת הפירות, יחול החיוב לְאַלְתַּר – מיד בכניסתם לארץ. וְאִי כָּתַב בִּביכּוּרִים וְלֹא כָּתַב אף בְּמֶלֶךְ, הָוֶה אָמִינָא שְׁמֶלֶךְ דְּדִרְכּוֹ לִכְבּשׁ – לעשות מלחמות, וזקוקים לו בשעת הכיבוש, נוהג לְאַלְתַּר. וְאִידָךְ – התנא דבי רבי ישמעאל הראשון, סובר שאפשר ללמוד ביכורים ממלך, וְנִכְתּוֹב רַחֲמָנָא רק בְּמֶלֶךְ וְלֹא בָּעֵי לומר כן אף בִּביכּוּרִים, וַאֲנָא אָמִינָא – ואני אלמד ביכורים ממלך בקל וחומר, וּמָה מֶלֶךְ דְּלִכְבּשׁ וצריכים לו בכניסתם לארץ אף על פי כן אינו נוהג אלא לְאַחַר יְרוּשָּׁה וְיִשְׁיבָה, בִּיכּוּרִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן שינהגו לאחר ירושה וישיבה. וְאִידָךְ – התנא השני,